

A MAGYAR KULTÚRA NAPJA

Január 22. 1989 óta a magyar kultúra napja. Kölcsey Ferenc *Himnusz*ának állítunk emléket ezen a napon, hiszen 1823. január 22-én tisztázta le Csekén – mai nevén Szatmárcseke – a költemény kéziratát.

Kölcsey Ferenc 1790. augusztus 8-án született Sződemeteren. Szüleit korán elvesztette, így Gulácsy Antal – akit a vármegye rendelt ki gondnokként a gyermek vagyonának kezelésére – és Péchy Imre – a Debreceni Református Kollégium főgondnoka – irányította a kisfiú nevelését. Kölcsey 1796 és 1809 között Debrecenben tanult, majd Pestre költözött. Bár jogi tanulmányokat folytatott, mégis már fiatalon elhatározta, hogy az irodalomnak szenteli életét. Ügyvédi vizsgáját nem tette le. 1812-től Álmosdra, majd nagykorúságát 1814-ben elérve Csekére költözött öccsével, Ádámmal. Falusi magányában egyre műveltebbé vált, formálta költészetét. Szerelmi életéről gyakorlatilag semmit nem tudunk. A gyermekkorában elkapott fekete himlő egész életére betegessé tette, bal szemére megvakult, ennek következtében félénk, visszahúzódó volt a nőkkel szemben. 1827-ben meghalt öccse, így az ő feladata lett a család támogatása és unokaöccse, Kálmán neveltetése. Csekén egyre nagyobb szerepet vállalt a közéletben, megyei aljegyző, majd főjegyző, később Szatmár megye országgyűlési követe lett. Támogatta többek között a magyar nyelv hivatalossá tételét, a jobbágyfelszabadítást, a vallási egyenjogúságot. 1830-ban

a Magyar Tudós Társaság tagjává választották. 1835-ben lemondott követi megbízásáról, mert nem értett egyet a konzervatív megyei felsőbb vezetéssel. A pozsonyi országgyűlésen mondott beszéde, a *Búcsú az országos rendektől*, valószínűleg a reformkor egyik leghíresebb szónoklata. 1836 végén májgyulladásra kapott, de ebből még szerencsésen felépült. 1838 augusztusában halt meg, miután egyik szatmári utazása során egy záporban megázott és tüdőgyulladással ágyynak esett. A költőt Szatmárcsekén helyezték végső nyugalomra.

Kölcsey Ferenc barátai között tudhatta az író, költő, nyelvújító Kazinczy Ferencet, akivel 1808-tól rendszeresen levelezett, és sokat tanult tőle. Első irodalmi alkotásai lírai hangvételűek voltak. Egy hosszabb hallgatás után sokféle műfajjal és formával kísérletezett. Versei között találunk népdalt idézőket, balladákat, de hazafias ódát is.

A kézirat tanúsága szerint a *Himnusz* 1823. január 22-én született meg. A költemény először 1829-ben Kisfaludy Károly *Aurorájában* jelent meg nyomtatásban a „Magyar nép zivataros századaiból” alcím nélkül, ami a kéziratban még szerepelt. Egyes irodalomtörténészek szerint szerkesztői önkény, mások szerint a cenzúra kijátszása miatt történt ez így. Kölcsey munkáinak első kötetében, 1832-ben már alcímmel látott napvilágot a *Himnusz*.

Himnusz, a Magyar nép
zivataros századaiból.
Cseke. Január. 22d.
1823

Isten áld meg a Magyarok
Ís kedvel, büszgél,
Krisztus felhője védő kánt
Száz évvel ellenőggel,
Bal voss a kis régen táj
Hossz rá vő ezetendőt,
Megtörtökhé már a nép
A múltat is jövendőt!

Öseinkes felhőzád
Kantat szent bencsére,
Ötötálad nyert szép karát
Bendegúzának verse,
Ís merne sügnak haljini
Tiszának, Dunánál
Értőzád hős magzatjini
Felszínagorának.

Ís Értőzök Himnusz merzejini
És kalabert lengettel,

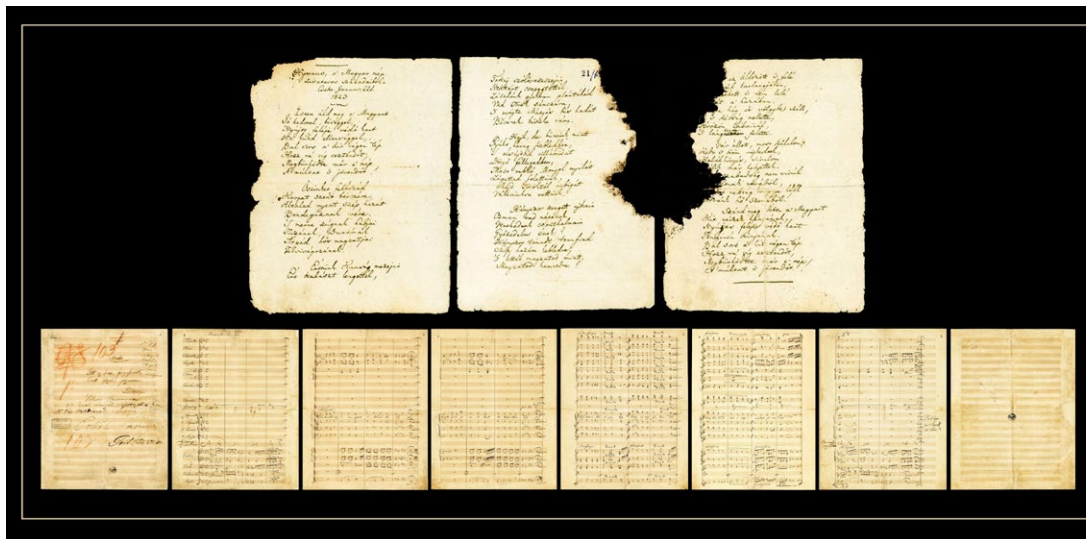
AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN

A magyarságnak a XIX. századig nem volt nemzeti himnusza. Korábban a magyar katolikusok a „Boldogasszony Anyánk...” és az „Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga...” kezdetű énekeket énekeltek himnuszként, nemzeti imaként, a reformátusok pedig a „Tebenned bízunk, elejétől fogva...” című zsoltáréneket. A hatóságok által többször betiltott Rákóczi-nóta is igen népszerű volt. Felismervén a *Himnusz* jelentőségét 1844-ben pályázatot írt ki annak megzenésítésére a Nemzeti Színház igazgatója, Bartay Endre. Egy évvel korábban a *Szózat* megzenésítését pályáztatták, ugyanitt. A győztes alkotást Egressy Béni komponálta. A *Himnusz* megzenésítésére kiírt pályázatot Erkel Ferenc, a Nemzeti Színház karmestere nyert meg. Művét először a pesti Nemzeti Színházban halhatta a nagydíjazott Erkel vezényletével, 1844. július 2-án.

A *Himnuszt* 1844. augusztus 10-én énekeltek először nagyobb nyilvánosság előtt az Óbudai Hajógyárban, a Széchenyi gőzös vízre bocsátásakor, majd négy évvel később, augusztus 20-án, a hivatalos állami ünnepségen is felcsendült.

A forradalom és szabadságharc idején már nemzeti énekként énekelte a magyar nép, a forradalom bukása után azonban betiltották, helyét a császári himnusz, a *Gotterhalte* vette át. 1856. május 13-án Szatmárcsekén, a Kölcsey-síremlék avatásakor hangzott fel újra.

Ma már mindenkinek teljesen természetes, hogy ünnepeink alkalmával felcsendül a *Himnusz* és a *Szózat* mindannyiunk által jól ismert dallama, viszont „a *Himnuszt* hivatalosan csak az 1949-es alkotmányt alapjaiban módosító 1989. évi XXXI. törvény 36. paragrafusával iktatta nemzeti jelképeink sorába, s a XIV. fejezet, 75. paragrafusaként emelte be az alkotmányba. A 2012. január 1-jén hatályba lépett alaptörvény alapvetésének I. cikke kimondja: „Magyarország himnusza Kölcsey Ferenc *Himnusz* című költeménye Erkel Ferenc zenéjével.”- írja a hirado.hu. (<http://www.hirado.hu/2015/01/20/a-himnusz-tortenete/>)

Ifjabb Fasang Árpád zongoraművész volt az, aki 1985-ben felvetette a magyar kultúra napjának megünneplését, de csak négy évvel később, 1989 januárjában szervezték meg azt először. Mára egy rendhagyó, kulturális programok sokaságát kínáló évfordulós rendezvénysorozattá nőtte ki magát ez a nap. Január 22-én koszorúzzák meg Szatmárcsekén Kölcsey Ferenc sírját és adják át a Kölcsey Társaság által alapított emlékplakettet, mellyel azokat a művészeket díjazták, akik munkásságuk révén kiemelkedően hozzájárultak kultúránk gyarapításához. Ezen plakett méltó tulajdonosa többek között: Ágh István költő, Korniss Péter fotóművész, Sebestyén Márta énekművész, Törőcsik Mari művésznő vagy Jankovits Marcell rendező.

http://www.kolcseytarsasag.hu/?page_id=2 Kölcsey Társaság honlapja

Ezen kívül több, a magyar kultúrával, oktatással, pedagógiai munkássággal kapcsolatos szakmai elismerést is ehhez a jeles naphoz kapcsolódva adnak át.

Gondoltad volna, hogy a *Himnusz*, Kölcsey által kézzel írott, eredeti példánya a mai napig megmaradt? Az Országos Széchenyi Könyvtárban őrzik, sok más kézirattal együtt. Ezen a linken <http://tortenet.oszk.hu/html/magyar/kincseink.htm> keresztül megnézheted például a *Szózat* és a Nemzeti dal kéziratát vagy az

Ómagyar Mária Siralom egy részének írott dokumentumát.

Ebben az interjúban pedig további érdekességeket olvashatsz a *Himnusz*kéziratáról: http://nemzetikonyvtar.blog.hu/2011/02/04/nemzeti_himnuszunk_kalandos_utja

2017-ben a magyar kultúra napjára időzítve jelent meg, *A magyar Himnusz képes albuma*, az Országos Széchényi Könyvtár és az Argumentum kiadó közös kiadványa, mely négy hiánypótló nagytanulmányban összegzi mindazt, amit a *Himnusz* és a *Szózat* együtteséről a kutatások mai állása szerint hitelesen tudhatunk. <http://www.oszk.hu/kiadvany/magyar-himnusz-kep-es-albuma>

Források:

<http://cultura.hu/aktualis/a-magyar-kultura-napja/>

http://nemzetikonyvtar.blog.hu/2011/02/04/nemzeti_himnuszunk_kalandos_utja

<http://deba.unideb.hu/deba/emlekezethely/dok.php?id=2>

<http://www.hirado.hu/2015/01/20/a-himnusz-tortenete/>

<http://www.himnusz.hu/>

<http://erkel.oszk.hu/tan/himnusz>

<http://enciklopedia.fazekas.hu/palyakep/magyar/Kolcsey.htm>

<http://cultura.hu/kultura/kolcsey-ferenc-himnuszaval-elni/>

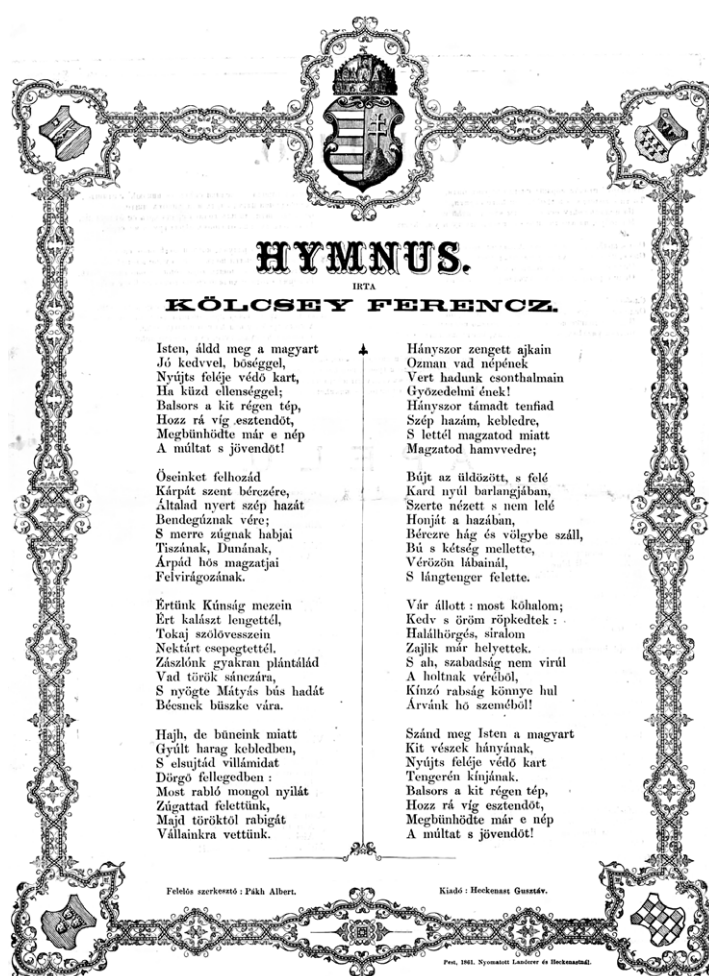
<http://cultura.hu/kultura/kolcsey-ferenc-vilaga/>

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1790_augusztus_8_kolcsey_ferenc_szuletese

http://mult-kor.hu/20130122_190_eve_szuletett_a_himnusz

<http://mek.oszk.hu/05600/05657/html/>

http://www.kolcseytarsasag.hu/?page_id=2

Szerző: Gergely Ildikó

AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN